

JEGYZŐKÖNYV

A MANIU-GÁRDA 1944. SZEPTEMBER 26-I SZÁRAZAJTAI GYILKOSSÁGÁRÓL

■ Szárazajta, 1945. május 28. Előadja, Nagy K. Lajos szárazajtai lakos, özv. Szép Béláné, özv. Elekes Lajosné és Szócs Sándor jelenlétében, hogy 1944. szeptember 2-án a Vörös [Hadsereg] és a román hadsereg bevonulásakor német katonák vették fel a harcot. Ebben a községben a csaták közben román katonák estek el, az elesett román katonáknak az elesését [sic!] [a helybeli] román polgárok a szárazajtai magyar polgárokra fogták azért, hogy Szárazajta községet partizán községnek nyilvánít[has]sák. A szárazajtai román polgárok felkeresve a brassói Groza Sándort, Groza Tódort és a többszörös gyilkossággal [vádolható] előéletű Henter Józsefet, ezek útján a szárazajtai románság összeköttetést vett föl a vasgárdista csoporttal. Bardóczi Tódor román polgár, a románság értelmi szerzője, mikor meghalt, hogy Sepsiszentgyörgy városába Maniu gárdája [sic!] bevonult, elejükbe menvén névsort vitt magával, [és egy szakaszt] a 70 főnyi Maniu-gárda csapatjából magával vonva. Bardóczi Tódor Sepsiszentgyörgyről visszajött Szárazajtára, és a román polgársággal gyűléseket tartottak a magyarság elleni föltételekről [sic!]. 1944. szeptember 25-én délután 4-5 óra között 30 főnyi voluntár (önkéntes) csapatok Középjaita községből kiindulva, a kocsis, ifj. Domokos Gábor magyar polgári lakos leadott hivatalos jegyzőkönyve tanúsága szerint ő látta a mellette ülő Olteanu voluntár parancsnoknak, századosnak kezében azt a névsort, melyen föl volt tüntetve, hogy kiket fognak lefejeztetni Szárazajta községben. A csapatok bevonultak Szárazajta község szélébe, ott leszállván a kocsikról, Bardóczi Tódor román polgár a saját lakásán fogadván, letelepedtek, Bardóczi a román voluntárokat elhelyezte a szálláskörlethelyükre, de csak kivéve román polgár civilekhez. A megbeszélést a kivégzés tárgyában Bogdán Simon saját lakásán nagy vacsora keretében megbeszélték a román népek. 1944. szeptember 26-án reggel 3-5 óra között megkezdték a listán feltüntetett személyeknek az összegyűjtését a szárazajtai elemi iskolának az egyik termébe, és ott üttek és kiraboltak, ugyanebben az időben egy Berszán Sándor nevű, szintén román nemzetiségű, a falun végig [menvén], egy nagy fazekat verve [ki]dobolta, hogy 16 évtől 60 évig minden magyar jelenjen meg az iskolaudvaron, ahol minden 1 románért 100 gyermeket és nőt fognak kivégezni, aki elbújik és nem jelentkezik, agyon lesz löve. Az összegyűjtött néptömeg előtt, ahol mintegy 500-600 személy volt jelen, elővezették az összeláncolt, és előbb a lista szerint összeszedett kivégzendőket. Először Szép Albertné szárazajtai lakost vezették elő, aki egy gyűrűt adott át, ennek átadása után a parancsnok ököllel annyira fejbe ütötte, hogy nevezett rögtön a földre esett, ezután [Olteanu] vezényelt a társainak, hogy „trei de odată”, vagyis „hármat egyszerre” rálöttek. A lövés alatt fent nevezett holtan elterült. Az asszony védekezésül meg akarta magyarázni a gyűrű tulajdonába jutását, de ezt nem hallgatták meg, mert a szárazajtai románoktól úgy volt feltüntetve, hogy az asszony az újját levágta a bevonuló [román] tisztnek, és így jutott a gyűrű birtokába. A valóság pedig az, amit a nevezett tiszt saját kezű írásával igazolunk, hogy Szép Albertnének [aki] segítséget nyújtott a sebesült tisztnek, [utóbbi] hálójaképpen adományozta a gyűrűt. E tisztnek a levele, amely ezen gyűrűvel kapcsolatosan szól, a sepsiszentgyörgyi rendőrfőnökségen van letétbe helyezve. Ugyanakkor a férjet, Szép Albertet is meg-

lőtték ugyanazon gyűrűért. Ugyanekkor következett Nagy Sándor 21 éves, [és] testvére, Nagy András 25 éves legényeknek tőkén történt baltával való lefejezése. Ezután következett az ártatlan magyar emberek agyonlövöldözése, és pedig Elekes Lajos 38 éves, 2 gyermek apja, Szép Béla 43 éves, 2 gyermek apja, Németh Izsák 56 éves, 5 gyermek apja, Németh Gyula 61 éves, 4 gyermek apja, Szabó Benjámín 63 éves, 2 gyermek apja, Gecse Béla 28 éves, 2 gyermek apja, Málnási József 36 éves, 1 gyermek apja, Nagy D. József, 45 éves 7 gyermek apja, aki mintegy 10 lővés után is életben maradt, más csonkítást nem kapott, mint hogy a fogait kilőtték, és a lába megsérült. A néptömeg látva ezt a kegyetlenkedéseket, jajveszékelní kezdett, mire a parancsnok utasította a voluntárokat, hogy lőjenek a nép közzé, amit meg is tettek. A néptömeg[ben] egy [személy] szörnyethalt, és egy megebesült.¹

Ezek után parancsot adtak ki, hogy 10 perc alatt a kivégzettek hozzátartozói szállítsák el a hullákat. Ezek után szintén [ki]dobolva [közölték], hogy mindenki az iskola udvarára jó ruhát, lábbeliket, fehérneműket, ágyneműt azonnal vigyenek, mert aki nem visz, az agyon lesz lőve. A gyilkolások kivizsgálása után a bűnösöket szabadjára helyezték, [ezért] ezeknek a tetteseknek a [meg]büntetését kéri a szárazajtai új, demokratikus népi szövetség² gyűlése. Nem a voluntárok büntetését csak, hanem a szárazajtai polgári román lakosság szigorú megbüntetését, mert ezek idézték elő és ezek segítették elő a gyilkolásokat, személyes bosszúból.

Incze Albert, a szárazajtai MNSZ elnöke

MOL, a Külügyminisztérium Béke-előkészítő Osztálya iratai, XIX-J-1-a, 61. doboz, IV-145. 40.005/Küm. Incze Albert és a tanúk által hitelesített korabeli jegyzőkönyv. (Nagy Mihály Zoltán – Vincze Gábor [szerk.]: *Autonómisták és centralisták. Észak-Erdély a két román bevonulás között (1944. szeptember – 1945. március)*. Erdélyi Múzeum-Egyesület – Pro-Print Könyvkiadó. Kvár – Csíkszereda, 2004. 348–349.)

■ JEGYZETEK

1. A Maniu-gárdának összesen 13 áldozata volt a faluban
2. A Magyar Népi Szövetségről van szó.

